

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА, ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я З ОСНОВАМИ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ ТА НАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕДИЦИНІ**Спеціальність **222 «Медицина»**Освітньо-професійна програма: **Медицина**Код компонента в освітній програмі: **ОК 26**Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**Форма здобуття освіти: **очна (денна)**Рік навчання: **3;4**Семестр(и): **VI (весняний), VII (осінній)**Тип освітнього компонента: **обов'язковий**Навчальний рік: **2026-2027; 2027-2028**Обсяг: **5,5 кредити ECTS (165 год.)**Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**Підсумковий контроль: **іспит**Пререквізити: **Медична та біологічна фізика; медичні інформаційні технології, Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки; охорона праці в галузі**

Кафедра/підрозділ: **кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, пр. Науки, 4, корпус А, 3 поверх**

Керівник освітнього компонента:

Помогайбо Катерина Георгіївна, email: kh.pomohaibo@knmu.edu.ua**Усенко Світлага Георгіївна**, email: sh.usenko@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=498><https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=791>**ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

Освітній компонент «Соціальна медицина, громадське здоров'я з основами доказової медицини та наукові методи досліджень в медицині» передбачає опанування здобувачами вищої освіти біологічної статистики, що передбачає визначення та аналіз основних біостатистичних показників та критеріїв на принципах доказової медицини. А також вивчення медико-соціальних проблем громадського здоров'я населення та методологію його вивчення, основні показники громадського здоров'я.

МЕТА КУРСУ: оволодіння здобувачами вищої освіти необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я та з удосконалення організації медичної допомоги населенню і системи громадського здоров'я.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки з позиції доказової медицини у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

- Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

- Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

- Застосовувати статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

- Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.

- Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, та розуміючи і враховуючи економічні засади функціонування охорони здоров'я та особливості маркетингу медичних послуг, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.

- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій. Розділ 1 «Біологічна статистика» (18 год.):

1. Соціальна медицина і громадське здоров'я як наука, завдання, методи. Історія становлення.
2. Теоретичні і методичні основи медичної статистики.
3. Відносні величини, їх характеристика та графічні методи аналізу.
4. Характеристика та аналіз статистичних даних. Середні величини. Показники варіації.
5. Оцінка достовірності статистичних досліджень. Аналіз взаємозв'язку між досліджуваними параметрами статистичних сукупностей.
6. Основи сучасної епідеміології та їх особливості.
7. Дизайн епідеміологічних методів дослідження.
8. Основи доказової медицини та актуальність її впровадження в сучасну практику.
9. Інформаційне та методичне забезпечення епідеміологічних досліджень на основі доказової медицини.

Перелік тем лекцій. Розділ 2 «Громадське здоров'я» (10 год.):

1. Медико-соціальні проблеми громадського здоров'я населення та методологія його вивчення.
2. Медико-демографічні характеристики здоров'я населення та система знань про народонаселення.
3. Демографічна статика, закономірності її формування на основі біологічних, соціальних та географічних факторів.
4. Медико-соціальні аспекти захворюваності населення. Міжнародна статистична класифікація хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям.
5. Тенденції та особливості окремих видів захворюваності.

Перелік тем практичних занять. Розділ 1 «Біологічна статистика» (24 год.):

1. Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука і предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.
2. Організація, планування і проведення статистичного (епідеміологічного) дослідження. Розробка плану та програми статистичного дослідження.
3. Відносні величини, методика їх обчислення. Графічне зображення статистичних даних.
4. Варіаційні ряди. Середні величини, методика їх обчислення.
5. Характеристика різноманітності ознаки. Методика оцінки ступеню неоднорідності ознаки, яка вивчається.
6. Параметричні та непараметричні методи оцінки достовірності статистичних даних та аналізу гіпотез.

7. Аналіз взаємозв'язку між досліджуваними параметрами статистичних сукупностей (кореляційно-регресійний аналіз).
8. Метод стандартизації, його застосування в статистичному дослідженні. Динамічні ряди. Види і методи їх аналізу.
9. Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження. Золотий стандарт.
10. Роль анамнестичних технологій в отриманні первинної інформації в статистичному дослідженні. Скринінг. Методика оцінки чутливості і специфічності скринінгових тестів.
11. Фактори ризику та їх виявлення. Методика обчислення та аналізу показників ризику.
12. Підсумкове заняття.

Перелік тем практичних занять. Розділ 2 «Громадське здоров'я» (30 год.):

1. Оцінка стану здоров'я і благополуччя населення.
2. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників (Статика населення).
3. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення (Динаміка населення). Аналіз демографічної ситуації.
4. Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності.
5. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення. Методи вивчення захворюваності.
6. Тенденції та особливості окремих видів захворюваності. Міжнародна статистична класифікація хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям.
7. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.
8. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб. Значення результатів для системи громадського здоров'я.
9. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.
10. Комплексна оцінка здоров'я населення.
11. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.
12. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.
13. Промоція здоров'я. Види, форми та методи.
14. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації.
15. Підсумкове заняття

Перелік тем самостійної роботи студента Розділ 1 «Біологічна статистика» (33 год.)

1. Організація, планування і проведення статистичного (епідеміологічного) дослідження. Розробка плану та програми статистичного дослідження. Опрацювання навчальної літератури.
2. Відносні величини, методика їх обчислення. Графічне зображення статистичних даних. Опрацювання навчальної літератури
3. Характеристика та аналіз статистичних даних. Середні величини. Показники варіації. Опрацювання навчальної літератури
4. Характеристика різноманітності ознаки. Методика оцінки ступеню неоднорідності ознаки, що вивчається. Опрацювання навчальної літератури
5. Оцінка достовірності статистичних досліджень.
6. Параметричні методи оцінки достовірності статистичних даних і аналізу гіпотез.
7. Непараметричні методи оцінки достовірності статистичних даних і аналізу гіпотез.
8. Аналіз взаємозв'язку між досліджуваними параметрами статистичних сукупностей (кореляційно-регресійний аналіз).
9. Метод стандартизації, його застосування в статистичному дослідженні.
10. Динамічні ряди. Види і методи їх аналізу.

11. Основи сучасної епідеміології та її особливості.
12. Дизайн емпіричних епідеміологічних методів дослідження.
13. Дизайн експериментальних епідеміологічних методів дослідження.
14. Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження. Золотий стандарт.
15. Роль анамнестичних технологій в отриманні первинної інформації в статистичному дослідженні. Скринінг. Методика оцінки чутливості і специфічності скринінгових тестів.
16. Фактори ризику та їх виявлення. Методика обчислення та аналізу показників ризику.
17. Основи доказової медицини та актуальність її впровадження в сучасну практику.
18. Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень. Систематичні огляди та мета-аналіз.
19. Огляд сучасних методів статистичного аналізу (дисперсійний, багатофакторний, кластерний).
20. Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я. Електронний документообіг.
21. Бази даних про здоров'я населення. Організація та проведення статистичних досліджень в громадському здоров'ї.
22. Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт.
23. Оформлення результатів статистичного дослідження. Основи підготовки наукової публікації.

Перелік тем самостійної роботи студента Розділ 2 «Громадське здоров'я» (50 год.)

1. Оцінка стану здоров'я і благополуччя населення. Опрацювання навчальної літератури.
2. Здоров'я населення: основні детермінанти (фактори ризику).
3. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників (статика населення).
4. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення (динаміка населення). Аналіз демографічної ситуації.
5. Старіння населення. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження.
6. Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема.
7. Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності.
8. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема.
9. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності населення.
10. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання.
11. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.
12. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб. Значення результатів для системи громадського здоров'я.
13. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності.
14. Комплексна оцінка здоров'я населення.
15. Аналіз показників фізичного розвитку. Опрацювання навчальної літератури.
16. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя.
17. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони.
18. Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т. ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів тощо.
19. Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм.
20. Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу.
21. Морально-етичні та правові аспекти втручання в охороні здоров'я.
22. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.
23. Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, презентація, бесіда, практичні завдання, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються протягом 24 год. Оцінки виставляються в електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Індивідуальні завдання (ІЗЗ) Індивідуальні завдання здобувача (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні на лекцію або практичне заняття більше ніж на 5 хвилин здобувач(ка) освіти може бути не допущений(на) до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.
Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Соціальна медицина, громадське здоров'я. навч. посіб. : у 4 т. / за заг. ред. В.А. Огнєва. Харків : ХНМУ, 2023. Т. 1. Біологічна статистика. 316 с.
2. Соціальна медицина, громадське здоров'я. навч. посіб. : у 4 т. / за заг. ред. В.А. Огнєва. Харків : ХНМУ, 2023. Т. 2. Громадське здоров'я. 324 с.
3. Громадське здоров'я / За ред. В.Ф. Москаленка. – Вінниця: «Нова книга», 2012. – 560 с.
4. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я (для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України IV рівня акредитації / За заг. ред. В.Ф. Москаленка. – К.: Книга плюс, 2010, – 328 с.
5. Біостатистика / За заг. ред. В.Ф. Москаленка. – К.: Книга плюс; 2009. – 184 с.
6. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань / В.М. Лехан, Ю.В. Вороненко, О.П. Максименко та ін. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2004. – 184 с.
7. Методи соціальної медицини / під ред. О.М. Очеретько, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007. – 410 с.
8. Методичні вказівки за темами освітнього компоненту, розроблені колективом авторів кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ХНМУ (представлені в Репозитарії ХНМУ, бібліотеці ХНМУ та бібліотеці кафедри).

В.о. зав. кафедри громадського здоров'я
та управління охороною здоров'я

Катерина ПОМОГАЙБО